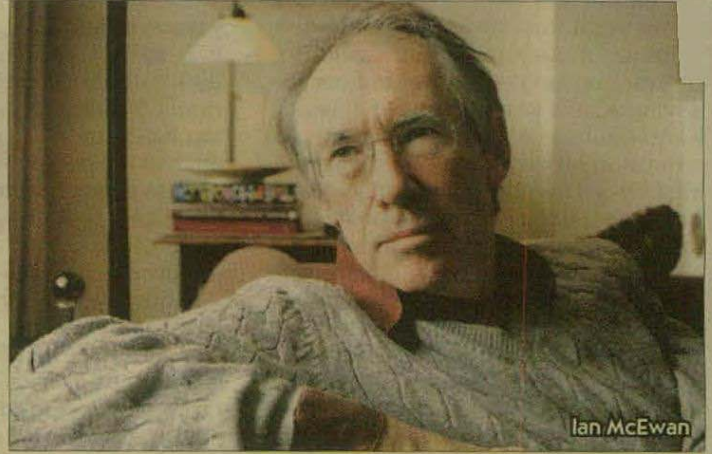

İlişkiler arasındaki 'siyaset'

Ian McEwan, Man Booker Ödüllü "Amsterdam'da Düello"da hem ilkeleri, erdemleri ve meslek ahlâkını sorguluyor hem de insanın varoluşuna dair çelişkileri incellemeyle ortaya koyuyor. Dile gelmeyen sözle dökmeden sezdiren usta bir yazardan, insan ruhunun yumuşak karnında dolaşan bir roman "Amsterdam'da Düello".

MELİSA BULUT

Ian McEwan

Ian McEwan, dünya edebiyatının önemli isimleri arasında, kendine çok önemli bir konum edinmiş durumda çünkü yazdıklarıyla ciddi bir kitleye seslenmesiyle birlikte, has edebiyat damarını da olanca gücüyle besliyor. Yani McEwan, bir anlamda yazarlık kuvvetini, çok satmasına değil gerçek edebiyat verimi yazdıklarını pek çok okura ulaştırmasında buluyor. Bu buluşma da yazarın çok satan kitapların matematiğiyle yazmasından kaynaklı değil kesinlikle. İnsana, onun dünyasına ve insanın o dünyadaki yaralarına dokunduğu, ayrı uçları birleştirdiği; bunu yaparken de edebiyatın sınırlarını genişlettiği için McEwan önemli ve okunan bir yazar.

McEwan'ın Türkçede de pek çok kitabı bulunuyor. Masumiyet, Bir Parmak Bal, Cumartesi, Solar bunlardan bazıları. Hemen hepsinin baskılarına kolaylıkla ulaşılabilir durumda fakat Türkçede 2000'de yayımlanan ve yazara Man Booker Ödülü'nü getiren romanı Amsterdam'da Düello'ya, epeydir kitapçı raflarında rastlamanın imkânı yoktu. McEwan'ın adını tüm dünyaya duyuran ve tanınmasını sağlayan roman, şimdi yeni baskısıyla tekrar okur karşısında.

Roman, bir besteci ve bir gazete editörü arasındaki ilişkiye odaklanıyor. McEwan, bu ilişki üzerinden hem ilkeleri, erdemleri ve meslek ahlâkını sorguluyor hem de insanın varoluşuna dair çelişkileri incellemeyle ortaya koyuyor. Gazeteci Vernon Halliday, besteci ise Clive Linley. Uzaktan bakıldığında romanın ana hattında duran bu iki kahraman arasında bir benzerlik ya da yakınlık yoktur fakat yazarın, daha romanın ilk sayfasından bizi içine aldığı evren hem bir ilişkiler ağının çözülmesi hem de geriye dönüşlerle bu ilişkinin ardında neler yattığını, dolayısıyla ro-

manın bugününde gerçekleşenlerin nedenlerini yansıtıyor okura. Bu da derin bir varoluş sorgulamasıyla birlikte insanın yaşamda duracağı yeri kestirebilme noktasında önemli nüveler veriyor.

CENAZE TÖRENİ

Bir cenaze sahnesiyle açıyor roman kapılarını. Molly Lane'in cenaze törenidir McEwan tarafından anlatılan ve roman boyunca önümüzde duracak kahramanlar Vernon Halliday ile Clive Linley de bu törenindedir. Bu iki farklı insanı birleştiren en önemli nokta ise ikisinin de Molly Lane'in eski sevgilisi olmasıdır. Cenazede bir başka dikkat çeken misafir daha vardır; Dışişleri Bakanı Julian Garmony. Garmony ise Molly Lane'in ölmeden önceki sevgilisi.

Tüm bu ilişkiler ağının tam ortasında duran Molly Lane'i, "kırk altı yaşında hâlâ kusursuz perende atabilen, Dışişleri Bakanı'nı kendine âşık etmiş parlak zekâli restoran eleştirmeni, cesur bahçıvan ve fotoğrafçı" diye anlatıyor yazar. Aktif ve dikkat çeken bir kadın olarak betimliyor McEwan romanın bilfiil içinde olmasa da geri dönüşlerle sürekli gündemde kalan Molly'yi. Fakat Molly'nin yitişi çok daha vurucu verilmiş: "Aklımı yitirmesi ve acı içinde kayboluşu dedikodu konusuna dönmüştü," diyor anlatıcı ve "bedensel işlevlerini denetleyemiyordu, mizah anlayışını yitirmişti, gereksiz bir saldırganlık içindeydi; belirsizliğe doğru, boğuk çılgınlık nöbetleriyle bölünen bir yok oluş."

Bu üç farklı erkeğin ortak özelliklerini sayarsak eğer; her birinin kendine duyduğu aşırı güveni öne çıkarmak mümkün. Sıkıntılı bir ölüme yaşama veda eden Molly Lane'in ölümüne dair en ufak bir sorumluluk hissetmemekle birlikte Molly'nin kocası George'u, bu yitişin en büyük sorumlusu olarak

görürler. Vernon Halliday ile Clive Linley'i düşünce olarak bir arada tutan ise sağ görüşlü Dışişleri Bakanı Julian Garmony'e ilgi duymasını anlayamaları. Garmony aynı zamanda partinin liderliğine de oynuyordu.

DÜELLOYA DÖNÜŞEN HAYATLAR

Amsterdam'da Düello, klasik bir McEwan kurgusu ve işleyişine sahip. Güç, keder, aşk, kuşku ve politikanın keskin uçlarını dolanan, sonunda kaçınılmaz bir şekilde "düello"ya dönüşen hayatların resmini çiziyor McEwan. McEwan romanlarındaki sinematografik anlatım ise Amsterdam'da Düello'yu sayfalar üzerine çekilmiş bir filme dönüştürüyor. Romanın gidişatı boyunca süren Clive ve Vernon'un sorgulamaları, onları birbirinden intikam almaya çalışan düşmanlar hâline getirir. Kararlarının sonuçları ve aralarındaki anlaşmalar her ikisini de Amsterdam'a yönlendirecektir.

McEwan romanlarında sırlar da hikâyelerini sürükleyen en önemli unsurlardan biridir ve Amsterdam'da Düello'da da kitabın sonuna kadar okurun ilgiyle sayfada kalmasını sağlayan, polisylere andıran bir giz perdesi var. Clive ve Vernon arasındaki hesaplaşmaya varacak sorgulamanın altında da bu sır yatıyor. Molly'nin muhafazakâr eğilimli Dışişleri Bakanı'yla kurduğu ilişkinin üzerindeki kalın perde, politik hamlelerin ve kariyer kaygılarının arasında, Clive ve Vernon'un dostluğunu sınayan bir krize dönüştürüyor romanda.

Bu bağlamda ilişkiler arasındaki "siyaset" in de anatomisi aslında Amsterdam'da Düello. İnsan ilişkilerini heyecanlı bir maceraya dönüştürebilmede ustalığıyla McEwan, okuru kendi yaşamı üzerine de düşündürüyor. ■

Amsterdam'da Düello / Ian McEwan / Çeviren: Ülkem Çorapçı / Yapı Kredi Yayınları / 140 s.